

Markus Evangeliet (Rom)

Bogens hvem, hvad, hvor:

Markus er den første der bruger udtrykket *evangelium* - gode nyheder (1:1) i sit værk. Han skrev for at sikre, at generationerne efter ham fik det sande apostoliske vidnesbyrd om Jesus Kristus. Hans evangelium er blevet kaldt Evangeliet fra *Peter's øjne*, fordi traditioner fra midten af det 2. årh. fortæller, at det var en genfortælling af Peters forkyndelse.

Forfatter:

- Selvom evangeliet oprindeligt var anonymt, bekræfter kirketraditioner Johannes Markus som forfatter (Papias år 125, Justinus Martyr år 150; Irenæus år 175). Deter meget muligt, at han selv var den unge tilskuer i Getsemane (Mk.14:51), og at hans hjem havde dannet rammerne om Jesu påskemåltid (Mk.14:13-16), ligesom det gjorde senere for kristne møder i Jerusalem (Joh.20:19; ApG.1:13; 12:12). Barnabas og Markus var fætre og sammen tjente de med Paulus indtil Markus svigtede dem under deres første missionsrejse i Galatien. Derefter nægtede Paulus at arbejde sammen med ham, men Barnabas tog sig fortsat af ham (ApG.12:25; 15:37-40). Noget senere i Rom blev Markus og Paulus forliget og Markus blev ham til stor hjælp (Kol.4:10; Filem.24; 2Tim.4:11). Det blev han også for apostlen Peter, som beskrev Markus som en søn (1Pet.5:13). Kirketraditioner nævner at Markus blev medstifter af kirken i Alexandria.

Tidspunkt: år 55-65 e. Kr.

- Kirkefaderen Papias berettede at Markus skrev sit evangelium i Rom, efter at Peter og Paulus havde lidt martyrium under Neros forfølgelser (år 64-66). Evangelieret i hvert fald skrevet inden år 70, fordi det forudsiger Jerusalems ødelæggelse (13:3-4, 14-15). Meget tyder dog på, at det blev skrevet ca. 10-15 år forinden, fordi det indgik som den væsentligste kilde for både Mattæus og Lukas Evangeliet som begge blev skrevet omkring år 60.

Motiv:

- Markus udtrykte sit formål i de første sætninger (1:1,4,15). Han skrev for at fortælle mennesker de gode nyheder om Jesus Kristus og føre dem til frelse. I en tid hvor Jesu apostle var ved at dø, var det afgørende at bevare sandfærdig information omkring Jesu lære og gerning. Ved at gengive apostlen Peters forkyndelse, fortalte Markus hvordan Gud bragte sin frelse til verden igennem Jesu sonoffer på korset. Dette faktum forbliver dog skjult for de, der ikke vil anerkende Jesus som Guds Søn og verdens frelser. Til gengæld vil alle der åbner sig for Guds gerning, forstå mere og mere af denne åbenbaring (4:11; 15:39). Markus skrev indledningsvis for menigheden i Rom, med mange hedninger, og det forklarer hvorfor han bevidst oversatte alle aramaiske udtryk (5:41; 7:11,34; 14:36; 15:34).

Bogens opbygning:

I – Kap.1:1-13 Indledning

- 1:1 Markus' formålserklæring
- 1:2-8 Johannes Døber forbereder vejen for Jesus

1:9-13 Jesu dåb og fristelse i ørkenen

II – Kap.1.14-10:52 Jesu tjeneste i Galilæa og omegn

- 1:14-3:34 Jesus begynder sin tjeneste i Galilæa
- 4:1-34 Jesu lignelser om Guds Rige
- 4:35-7:23 Jesus fortsætter sin tjeneste i Galilæa
- 7:24-9:50 Jesus fokuserer på at opbygge sine apostles tro
- 10.1-52 Jesus begynder sin vandring mod Jerusalem

III – Kap.11:1-16:20 Jesu tjeneste i Jerusalem

- 11.1-12:44 Jesus tjener i fuld offentlighed omkring templet
- 13:1-37 Jesus underviser sine disciple om endetiden
- 14:1-15:47 Lidelsesberetningen
- 16:1-8 Opstandelsesberetningen
- 16:9-20 Evangeliet afundes

Bogens indhold:

Jesus, Guds mægtige tjenerkonge

Markus Evangeliet er det korteste og mest enkle af evangelierne. Markus' portræt viser Jesus som den energiske, målbevidste, handlende frelser (19 undergerninger i forhold til kun fire lignelser og en længere tale). Ved at se Jesus handle i ord og gerning, overbevises læseren om, at han er Guds Søn. Markus begyndte med at beskrive de første 2½ års offentlige tjeneste, fortrinsvis i Galilæa, og sluttede af med at fokusere på Jesu sidste uge i Jerusalem i den sidste tredjedel af sit evangelium.

I. Evangeliet introduceres

- Markus indledte med at erklære, at hans skrift bragte de gode nyheder om Jesus Kristus. Efter en kort indledning om Johannes Døber, kaster han læseren hovedkuls ind i Jesu tjeneste. Ved sin dåb blev Jesus erklæret for at være Guds mægtige Ånds salvede Søn, en anerkendelse der blev gennemprøvet af djævelen i ørkenen.

II. Jesu mægtige tjeneste åbenbarer ham som Guds Søn

- Jesus kaldte sine første disciple og Markus illustrerede Jesu mægtige forløsende tjeneste, ved at beskrive disciplenes første arbejdsdag med ham. Jesu gerning medførte overvældende undren og begejstring blandt almindelige mennesker (1:27-28; 2:12; 3:7-11). Derimod kom hans kontroversielle Messianske udtalelser, hans korrigerende lære og hans omgang med samfundets udstødte (2:10-12,13-17,19,27-28; 7:6-15) til at vække tiltagende mistro og hadsk opposition blandt de religiøse ledere (2:6-7,16,24; 3:6,22; 7:5) og utryghed hos hans egne familiemedlemmer (3:21,31-34; 6:4). Men Jesus underviste sine disciple om, at Guds Riges fremgang ofte sker under modstand og i det skjulte (4:13-20,26-27,32). Selvom han åbenbarede sin guddommelige almagt (4:39; 5:9-17,27-34,39-41; 6:39-44,48), brugte Jesus den aldrig til at vinde overfladisk popularitet (1:36-38; 6:2-6,45,51-52). Efter en indledende meget offentlig periode, fortsatte Jesus sin tjeneste med at fokusere på udvikling af sine disciples opfattelse af, hvem han var (7:24; 8:14-21; 9:30-31), og trak sig tilbage til randområderne i og omkring Galilæa (7:24,31; 8:10).

Men han afviste aldrig mennesker, som opsøgte ham i deres nød (7:25-32, 8:22). Denne periode kulminerede med at Peter bekendte ham som Messias og at Jesus åbenbarede sig for dem i sin himmelske herlighed på Forklarelsens Bjerg (8:27-29; 9:1-8). Efter at hans disciple havde forstået hvem han var, åbenbarede Jesus for dem, det egentlige formål med hans tjeneste. Han skulle ofres som Guds lidende tjener for at forsoner mennesker med Gud (8:31; 9:9,12,31; 10:32-34,45; 14:21,24,41), men disciplenes fortsatte tungnemhed gjorde det svært for dem at gribe den fulde forståelse af hans lære (8:33; 9:10,19,32,38-39; 10:13-16,35-40). For at begrænse effekten af populære vrangforestillinger om Messias bød han disciplene, ikke at afsløre hans messianske identitet indtil efter hans opstandelse (9:9). Samtidig gjorde han disciplene og skarerne opmærksomme på omkostningerne ved at være hans disciple. At dele hans herlighed, betød at dele hans lidelser (8:34-38; 10:21).

III Fuldførelsen af Jesu mission

- Ved indledning til påskefesten valgte Jesus bevidst at lade sig hyld af pilgrimsskarerne da han indtog Jerusalem (11:7-10). Med Guds autoritet gik han videre og ryddede templet for den vanærende handel, der berøvede hedningerne muligheden for at tilbede Gud (11: 15-17). I fuld offentlighed korrigerede han de religiøse lederes falske fortolkninger af Guds lære og irettesatte deres hykleriske livsførelse (12:1-12,24,38-40). Han afsluttede sin offentlige tjeneste med at undervise sine disciple om Guds kommende dom over Israels falske gudsdyrkelse. Han gav dem tegnene, der ville varsle hans komme ved dages enden (13:1-26), og kaldte dem til fortsat åndelig agtpågivenhed (13:5,9,14,23,29,33,35-36). Derefter overgav Jesus sig til lidelsen, der skulle bringe Guds nye Pagt til verden (14:8,24,27,34-36), og advarede samtidig sine fjender om, at de var i gang med at kæmpe imod Gud (14:18-21,62; 15:2). På trods af Jesu klare lære blev hans disciple overrasket over de voldsomme begivenheder (14:19,27-31; 16:1,11-14) og de svigtede ham i hans store nød (14:37,44-45,50,71). Men Jesus forblev tro imod sit ord og på tredjedagen opstod han fra de døde og kaldte i sin kærlighed sine svage disciple til at samles med ham i Galilæa (14:27-28; 16:6-7). Markus' originale evangelium syntes afbrudt i 16:8. I stedet er det blevet afrundet med en kort synopsis over begivenhederne efter Jesu opstandelse og en befaling til disciplene om verdensmission med forsikring om Jesu fortsatte virke igennem dem (16:9-14,15-20).

Bogens temaer:

Markus' portræt af Jesus fokuserer på en frelser, der har en offensiv mission i verden. Det græske handlings adverbium *eutheos* – straks, forekommer 40x (fx 1:10,12,18,20,21,28,29,30,31,42,43). Det er den stærke handlende Jesus frem for Jesu taler, der er i fokus, selvom Markus også fremhæver kraften i Jesu lærergerning (1:14-15,27,38-39; 6:2,34).

- Guds tjeners ind (10:45):** Jesus indfrir ikke den populære Messias henrettelse, der skulle fordrive den romerske besættelsesmagt, men

Markus Evangeliet (Rom)

til gengæld vil han som Guds lidende tjener, tilintetgøre Satans og syndens verdensdominerende magt (13:24-27; 15:37-38). I syndens forvredne verden udtrykker Gud ikke størrelse ved fysisk magt og prestige, men ved ydmygt, kærligt tjenersind (9:33-37; 10:41-45).

- **Den messianske hemmelighed:** Jesus åbenbarede kun gradvist sin Messianske identitet, fordi han ikke ønskede sin mission hindret af falske Messiasopfattelser (1:43-45; 5:43; 7:36-37; 8:26). Han modtog aldrig bekendelse fra dæmoner, selvom de genkendte hans sande natur (1:24-26,34; 3:11-12). Når det ikke ville hindre hans tjeneste (5:18-20), og ved missionens kulmination åbenbarede han sig offentligt som Messias (11:7-10; 12:6-12,35-37; 14:3-62). Markus viser fire situationer hvor Jesus modtog tydelige bekendelser om hans sande natur. To gange kom det fra Gud selv, en gang fra jøden Simon Peter, og en gang fra en hedensk romersk officer (1:11; 8:30; 9:7; 15:39). Men kun de, der er knyttet til ham, får lov til at forstå hans væsen til fulde (4:11-12,33-34; 8:29-30; 14:22-25).
- **Discipelskab:** Jesu disciple lever sammen med ham, for at lære ham at kende og for at lære at ligne ham (1:16-20; 3:13-16; 4:33-34; 9:35; 10:43-45). Forudsætning for at lære er et hjerte, der vil tage imod hans ord og gøre hans vilje (3:31-35; 4:20). Men det kræver ikke alene en aktiv tro, det kræver også at reflektere hans karaktertræk overfor andre (10:41-45; 11:23-26). Jesus udruster sine disciple til at gennemføre hans arbejde med hans ressourcer (6:7-13; 16:15-20), men de vil opleve nederlag, når de har større tiltro til egne evner (8:32-33; 14:26-31,66-72). Men selv i nederlag åbner Jesu nåde op for fuld og hel genoprettelse (3:28; 16:7). Jesus advarer sine disciple om, at det vil kræve selvfornægtelse at følge ham, og at de vil komme til at lide og opleve afvisning (8:34-38; 9:42-50; 10:21-22; 13:9-13). Men at dele skæbne med Jesus betyder også at dele hans herlige og evige sejr (4:24-25; 10:28-31; 13:27; 16:6-7).

Baggrundsinformation:

- **Afslutning på Markus Evangeliet:** 16:8 slutter på græsk: *efobunto gar – de var bange nemlig/for*, på græsk virker det, som om sætningen er skåret over og v9-20 skifter både i stil og emne. De bedste håndskrifter Codex Sinaiticus og Vaticanus indeholder heller ikke v9-20, mens nogle få håndskrifter har en kortere afslutning. Mange regner med at v9-20 er en senere tilføjelse, der ikke var en del af det oprindelige Evangelium. Men Gud har valgt at bevare v9-20 og derfor regnes også disse vers som en del af NT kanoniske skrifter.
- **Undergerninger i kristenlivet:** Jesu undergerninger faldt indenfor fire kategorier: helbredelse (1:30-31,34a; 3:11); dæmonuddrivelse (1:24-27,34b); opvækkelser af døde (5:35-43) og naturundere (4:35-40; 6:38-44,48-51; 11:12-14,21). Jesus udførte undergerninger af to væsentlige årsager. For det første, var de tegn der åbenbarede hvem han var og at Gud var i gang med at nedbryde Satans styrke og genoprette sit Rige (1:7-8,15; 3:27; 6:56; Lk.10:9-12; Joh.15:24-25; Es.kap.35; 61:1-3). For det andet, udtrykte de hans dybe empati

med den lidende verden og hans vilje til at forløse mennesker ud af syndefaldets konsekvenser (1:40-42). Målet med undergerninger var aldrig at vinde beundrere eller skabe stemning (1:36-38; 9:25). Hans primære mål var heller ikke at møde menneskers timelige behov, men at læge deres åndelige frafald fra Gud. Jesus er Frelser ikke mirakelmager (2:5; 8:11-12). Bibelske undergerninger sker igennem trosafhængighed og efterfølgelse af Guds vilje (9:19, 28-29; 11:23-26). Når Jesus til tider brugte fysiske virkemidler, var det som åndelige tegn, aldrig som magi eller feticher (7:31-37; 8:22-26; 14:22-25). Gud arbejder ikke når der er vantro (6:5), men anfægtelse er ikke en begrænsning, så længe den anfægtende hengiver sig til Jesus (9:20-24). Undergerninger vil altid bekræfte tro (9:38-39), men aldrig overbevise den vantro (3:20-30; 6:1-6). Jesu opstandelse er Bibelens største undergerning både teologisk og fysisk, for i den bevidner Gud endegyldigt for verden, at Jesus er hans Søn og at mennesker kan få adgang til evigt liv i ham. NT understreger at Jesus vil fortsætte med at udvirke undergerninger igennem sin kirke (11:23-24; 16:19-20; Joh.14:12-14; 1Kor.12:4-11; Jak.5:14). Det betyder at kristne altid ydmygt kan bede Gud om at gribe ind, uden at det giver automatisk ret til Guds nådesindgreb. Guds evige herligheds vilje vil altid gå forud for menneskers timelige længsler og ønsker (14:36; 2Kor.12:7-9; Fil.3:10). Markus Evangeliet viser også, at der kan være tidspunkter med mange undergerninger (kap.1-7), mens der i andre perioder kun forekommer enkelte (kap.8-16).

Bogens sammenhæng med resten af Bibelen:

Markus Evangeliet i forhold til de andre bibelske bøger:

Markus' mål, ligesom de andre evangelister, var at forkynde om Jesus og hans mission. Markus Evangeliet har slet ikke så mange beretninger eller læresektioner som Mattæus og Lukas, men ved at sammenligne deres fælles beretninger, indeholder Markus ofte flere detaljer (*Jesu handlinger*: 1:35; 7:33-34; 9:36; *Jesu følelser*: 1:41; 3:5; 8:12; 10:21; *navne, tal og farver*: 3:17; 5:13; 6:39). Dette bærer præg af øjenvidne indtryk og koblet sammen med, at evangeliet fokuserer på Peters svagheder frem for hans styrker, bekræftes teorien om, at Peter er ophavsmanden til dets indhold (sammenlign: 8:29 med Mt.16:16-19, se også 16:7: "*og til Peter*"). Evangeliets ligheder med Mattæus og Lukas styrker teorien om, at Markus er blevet brugt som det grundlæggende kildeskrift, (sammenlign fx Mk.2:3-12 med Mt.9:2-8; Lk.5:18-26). Derudover findes 91% af Markus' indhold i Mattæus og 53% i Lukas. Mattæus og Lukas følger altid Markus' rækkefølge, selv når de er forskellige fra hinanden, og der er ikke eksempler på at de har en fælles rækkefølge, der går imod Markus.

Elementer i Guds frelsesplan:

- **Nådens evangelium:** Jesus forkynder nådens evangelium, de gode nyheder fra Gud om Jesus (1:1). Jesus er lægen der kommer til de syge (2:17; 10:45). Det farligste et menneske kan komme ud for er, at afvise Guds nåde og selv forsøge at fortjene sig Guds nåde (10:20). Guds rene hellighed gør dette helt umuligt (10:27).

- **Korsteologien:** Korset er midlet Gud bruger, til at frelse syndere (10:45; 14:24; 15:39). Johannes Døbers tjeneste og skæbne var et varsel om hvad der ventede Jesus (1:4-8,14; 6:14-29) og en tredjedel af evangeliet omhandler hans sidste uge i Jerusalem (kap.11-16). Jesu korsvej begyndte ved hans dåb. Her identificerede han sig med syndere, der længtes efter frelse (1:4-5,9). Korsvejen var også fjendskabets vej, Guds fjenders løgn, had og oprør imod Gud Søn (1:13; 3:6,22; 11:18; 14:1-2,21,44-45,64). For Jesus betød korset dyb smerte og foragt (15:15,29-32), men mest frygteligt betød det, at blive afskåret fra sin Fader (14:36; 15:34; Es.53:3-7; 2Kor.5:21). Men pga. Jesu sonoffer blev korset evighedsens triumferende vendepunkt og åbnede for evig forligelse med Gud samt opstandelse fra de døde (14:22-25; 15:37-39), derfor afveg Jesus aldrig fra at gennemføre korsets vej (8:31-33; 9:30-32; 10:32-34; 14:36; kap.15).

Den treenige Gud, som blev menneske i Jesus Kristus:

- **Jesu opfylder GTs profetier:** Markus har kun fem direkte citater fra GT (**1:2-3** – Mal.3:1 + Es.40:3; **11:2,9-10** – Zak.9:9-10 + Sl.118:25-26; **12:10-11** – 118:22-23; **12:36** – Sl.110:1; **14:27** – Zak.13:7). Hans budskab er alligevel dybt rodfæstet i Israels Skrifter. (**10:4** – 5Mos.24:1; **10:45** – Es.52:13-53:12; **10:47** – Es.11:1-1; Jer.23:5-6; **11:17** – Es.56:7; **12:25-27** – 2Mos.3:6; **14:22-25** – Jer.31:31-33; **14:61-62** – Dn.7:13 + 110:1; **15:34** – Sl.22:1).
- **Helligånden:** Markus henviser både direkte til Helligånden (1:8, 10:12; 3:29; 12:36; 13:11) men taler også om Jesu ånd (2:8; 8:12).
- **Treenigheden:** Jesus er mere end et menneske: Markus trækker Jesu menneskelighed tydeligt frem (1:35; 3:21; 6:3; 11:12; 13:32). Men samtidig kombinerer titlen *Menneskesønnen* både menneskelig og guddommelig natur (8:31; 13:26; 14:64; Sl.8:4; Dn.7:13-14). Jesus modtager sin Faders guddommelige hyldelse (1:11; 9:7). Jesus døber med Guds Ånd (1:8) og virker fortsat fra Himlen igennem sine disciple (16:17-18,20). Han er Sabbatens Herre (2:28). Han tilgiver synder (2:5-11). Han knuser Satans rige (3:11,27; 5:7). Jesu naturundere vidner om Guds skaber- og opretholdelseskraft (4:41). Hans fjender indså hans guddommelige påstande og dømte ham derfor for blasfemi (14:63). Helligånden er mere end Guds kraft: Han tituleres *Helligånden* (1:8; 3:29; 12:36; 13:11). Når han bespottes er det gudsbespottelse (3:29). Han taler Guds ord igennem disciplene (12:36; 13:11). Vers vedr. Fader, Søn, Helligånd: *Faderen, Sønnen og Helligånden* (1:9; 12:36).

Bogens mest kendte afsnit:

Mark.1:21-39 Et døgn sammen med Jesus

Mark.4:1-34 Jesu lignelser om Riget

Mark.7:31-37, 8:22-26 Specielle helbredelser med åndelige lektier

Mark.8:27-9:13 Peters bekendelse og Jesu forklarelse

Mark.13:1-36 Den lille åbenbaringsbog

Mark.14:1-16:8 Jesu lidelsesberetning

Mark.16:7-20 Evangeliets specielle afslutning

Markus Evangeliet (Rom)

NOTER: